

Ю.А. Малащенко, канд. екон. наук (*Придніпровський інститут ВНЗ «МАУП», Кременчук*)

А.Г. Єфременко, канд. екон. наук, доц. (*Придніпровський інститут ВНЗ «МАУП», Кременчук*)

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Цифровізація стала невід'ємною частиною сучасного світу. Цифрові технології дозволяють бізнесу підвищити продуктивність та вдосконалити робоче середовище персоналу організації. Цифрова трансформація не минула і аудиторську діяльність.

Цифровий аудит спрямований на інтеграцію автоматизованої обробки інформації та аналітичних процесів зіставлення даних із традиційними методами перевірки. Цифровізація аудиту дозволяє застосовувати технологічні досягнення ІТ індустрії для підвищення якості роботи, а також легко орієнтуватися в бізнес-середовищі своїх клієнтів, розмовляти з ними «одною мовою».

Процедури цифрового аудиту – це взаємопов'язані дії, що виконуються з використанням програмних інструментів, спрямовані на отримання, обробку та аналіз даних, отриманих з інформаційних систем аудованої особи з метою формування аудиторських доказів. Цифровий аудит спрямований на зниження залучення аудитора до первинного збору та обробки інформації.

На сьогодні існує велика кількість програмних продуктів, які дозволяють вирішити чимало проблем організації аудиту в умовах цифрової економіки, однак комплексного рішення, яке могло би об'єднати всі результати аудиту на сьогодні не існує, а тому кожен аудит не має ознак універсальності. Практично кожна аудиторська компанія використовує певні засоби для автоматизації своїх процесів. [1].

Оскільки аудит є унікальною процедурою, що проводиться відповідно до умов діяльності компанії замовника, це не дозволяє чітко сформулювати цінову політику та вибудувати чіткі моделі надання аудиторських послуг.

Варто зазначити, що основні проблеми аудиторської діяльності визначаються у розрізі певних видів діяльності, якими займається аудитор. Вони змінюються у відповідності до очікувань замовників

аудиту, контролюючих органів, а зі сторони самих виконавців проблеми виглядають зовсім по-іншому [2].

В даний час широкого поширення вже набули прикладні цифрові технології для аудиторів. Дані програми дозволяють автоматизувати процеси планування та документування перевірок, дозволяють завантажити облікові бази даних клієнтів, сформувати вибірки, перевірити сформовану клієнтом бухгалтерську звітність на точність та взаємопов'язання показників, провести фінансово-економічний аналіз інформації, інтегруються з довідково-правовими системами та актуалізуються у зв'язку із змінами у законодавстві, міжнародних стандартах аудиту [3].

Аналітичні аудиторські процедури, що базуються на інформаційних технологіях, дозволять більш обґрунтовано оцінити безперервність діяльності, ґрунтуючись на зовнішніх факторах. Аналіз «аномалій» сприяє виявленню незвичайних операцій та відхилень від звичних значень, стійкої динаміки показників з метою виявлення ризиків несумлінних дій, шахрайства, приховування податків.

Традиційно так склалося, що докази аудитор отримує вибірковими методами, що ґрунтуються на випадкових закономірностях, або керуючись професійними судженнями щодо специфічних аспектів діяльності аудованої особи та оцінок потенційних ризиків. У цифровому середовищі аудиторські докази можуть ґрунтуватися на всій генеральній сукупності інформації, що перевіряється, і навіть більше, тобто «системі великих даних».

Крім цього, існує проблема законодавчого регулювання використання штучного інтелекту, оскільки вигублюються межі персональної відповідальності конкретного аудитора. Аудиторськими стандартами не передбачено порядок взаємодії аудитора-робота, аудитора-людини та бухгалтера-людини, бухгалтера-робота, а також питання розмежування відповідальності між аудитором-роботом та аудитором-людиною.

Слід враховувати, що штучний інтелект, як будь-яке інше програмне забезпечення, слідує суворо описаним алгоритмам. Нестандартні операції чи «сирі» облікові дані можуть викликати неправильну інтерпретацію з боку комп'ютерної інформаційної системи. Крім цього, програмне забезпечення не застраховано від системних збоїв, помилок та атак хакерів. Саме з цих причин аудиторі необхідно контролювати результати автоматизованої перевірки. Цифровізація аудиту пов'язана з такими аспектами дистанційної взаємодії як надання віддаленого доступу до цифрових даних аудиту та застосування онлайн-комунікаторів. Істотний недолік дистанційних

цифрових технологій – широке поле для діяльності інтернет- та ІТ-шахраїв.

Величезною перевагою впровадження сучасних цифрових технологій у сфері аудиту є трансформація традиційного аудиту в так званий безперервний аудит в реальному режимі часу. Оперативна онлайн взаємодія аудитора та клієнта відкриває додаткові можливості для своєчасного запобігання недоцільному витрачання ресурсів, помилок і недобросовісних дій.

Насамкінець слід зазначити, що цифровізація аудиту вже є очікуваним трендом від аудиторської спільноти. До основних напрямів цифрового аудиту відносяться: автоматизація процедур перевірки, використання штучного інтелекту та аналітики аудиторських даних на основі вивчення великих масивів інформації, аудит в режимі реального часу перспективної спрямованості. Конкурентну перевагу матимуть компанії, які трансформують традиційні методи роботи, зберігши елементи міжособистісної взаємодії, високий професіоналізм та якість перевірок, впровадивши сучасні методи роботи.

У перспективі цифровізація аудиту, безперечно, підвищить конкурентоспроможність аудиторів, якість їхньої роботи та цінність для клієнтів. Проте існує низка проблем: висока вартість впровадження прогресивних цифрових технологій, невизначеність питань відповідальності за результати роботи штучного інтелекту, можливість недобросовісних дій, шахрайства щодо електронних баз даних з метою надання недостовірної інформації для аудиторської перевірки.

Хоча автоматизація деяких завдань, безсумнівно, буде корисною і спростить процес аудиту, в кінцевому підсумку професіонал-аудитор залишається в центрі всієї операції. У міру того, як традиційний аудит відходить від обробки чисел і замість цього звертається до аналізу даних, інтерпретації даних, розпізнавання тенденцій і помилкових спрацьовувань.

Інформаційні джерела

1. Програми по аудиту – огляд характеристик. Newtravelers. URL: <https://newtravelers.ru/uk/nastrojka/programmypoauditupcauditprosmotrharakteristikpkkompyuternye.htm>

2. Соболев В.М., Слюніна Т.Л., Розіт Т.В. Основні проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні. Бізнес Інформ. 2013. № 11. С.324-328. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_11_55

3. МатієнкоЗубенко І.І. Внутрішній аудит: цифрова адаптація, ДВНЗ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2020. URL: http://projects.dunehd.com/bitstream/handle/2010/35090/Oaao_20_12_168.pdf?sequence=1&isAllowed=y